

روایت شاهدان عینی از قیام ۱۵ خرداد ۴۲ / راهی که همچنان ادامه دارد

خرداد سال ۴۲ نقطه عطفی در تاریخ مبارزات انقلابی علیه رژیم طاغوت بود و مردم ورامین و پیشوا نقشی بی‌بدیل در این قیام داشتند.

خرداد سال ۴۲ نقطه عطفی در تاریخ مبارزات انقلابی علیه رژیم طاغوت بود و مردم ورامین و پیشوا نقشی بی‌بدیل در این قیام داشتند.

خبرگزاری مهر- گروه استان‌ها: اعتراضات متعددی علیه رژیم طاغوت در سال‌های قبل از انقلاب شکل گرفته است، اما امام عظیم‌الشان (ره) در بین همه این اعتراضات، قیام ۱۵ خرداد سال ۴۲ را مبدأ نهضت اسلامی نامیدند، که این فرمایش نشان‌دهنده عظمت این قیام و تأثیرگذاری آن بر روند پیروزی نهضت اسلامی است.

ابعاد قیامی که در ۱۵ خرداد شکل گرفت، همچنان و پس از گذشت نزدیک به شش دهه مورد تحسین کارشناسان در سراسر جهان و نیز محققان داخلی است و محققان بر این باورند، که پس از قیام ۱۵ خرداد ۴۲ بود، که نابودی رژیم شاهنشاهی شتاب گرفت.

اما بازخوانی این قیام عظیم و تاریخ ساز در جنوب شرق استان تهران خالی از لطف نیست، چه شد که قیام ۱۵ خرداد در پیشوا و ورامین آغاز شد؟ چه عاملی سبب ماندگاری این قیام در تاریخ شد؟ و چرا این قیام مبدأ نهضت اسلامی نامیده شد؟ سؤال‌هایی است، که در ذهن نسل جوان امروز کشور وجود دارد.

دلیل ماندگاری قیام ۱۵ خرداد

یک محقق ۱۵ خرداد و نویسنده چندین کتاب در مورد این واقعه تاریخی اعتقاد دارد، «حمایت و تبعیت از ولایت فقیه» کلیدواژه پاسخ به هر سه سوال بالا است، یعنی هم دلیل آغاز قیام، هم علت ماندگاری قیام و نیز به سرانجام رسیدن نهضت خلوص نیت بوده است و قیام‌کنندگان با نیتی خالص و ناب برای حمایت از ولی فقیه و مرجعیت جان خود را در کف اخلاص گذاشته و به میدان آمدند.

سید محمدحسن محمودی ادامه داد: همین نیت خالص و ورود درصحنه برای دفاع از ولایت و مرجعیت بود، که به خون شهدای ۱۵ خرداد برکت داد و درنهایت رژیم ستمگر شاهنشاهی را سرنگون کرد.

وی افزود: دستگیری امام (ره)، در روز یازدهم محرم که به واسطه سخنرانی روز عاشورای ایشان انجام شد و خبر دستگیری ایشان در روز دوازدهم محرم و هم زمان با روزی معروف به روز «بنی اسد» به مردم ورامین و پیشوا رسید و همین امر نیز خشم مردم عزادار و مؤمن منطقه را بیش از پیش برانگیخت.

سکانس اول؛ محمدآباد عرب‌ها

در مورد چگونگی آغاز قیام ۱۵ خرداد ۴۲ باید گفت، زمانی که خبر دستگیری امام (ره) در قم به مردم پیشوا رسید، خون مردم به جوش آمد، در همین حین جوانی ۲۵ ساله به نام علی قایع گو، از اهالی روستای «محمدآباد عرب‌ها» که با دوچرخه برای کار به پیشوا می‌رفت، به سرعت خود را با دوچرخه به روستای «محمدآباد عرب‌ها» رساند و خبر را به شهید سید مرتضی طباطبایی، یکی از معتمدین این روستا که در حادثه خونین فروردین ماه فیضیه حضور داشت، رساند.

وی که با خبرنگار مهر در این خصوص گفتگو می‌کرد، افزود: سید مرتضی که مرد میان سال و مؤمن و مورد اعتماد محمدآبادی‌ها بود، پس از شنیدن خبر دستگیری امام گفت، که در مسجد اذان پخش شود، سپس به سوی مسجد حرکت کرد و خبر دستگیری امام (ره) را به مردم داد.

ندای «هَلْ مِنْ نَاصِرٍ يَنْصُرُنِي»، این بار برای دفاع از سیدی از نوادگان امام حسین (ع) و از گلوی یکی از پیروان مکتب حسین (ع) در ورامین شنیده شد و سید مرتضی از اقوام کشاورزش طلب یاری برای دفاع از مرجعی تقلید از نسل فاطمه (س) کرد و به آن‌ها گفت «چه نشسته‌اید که مرجع تقلیدتان را دستگیر کردند.»

بنا بر روایت شاهدان عینی، خون مردم مؤمن روستای «محمدآباد عرب‌ها» پس از شنیدن خبر دستگیری امام (ره) به جوش آمد و به طور خودجوش به سوی تهران حرکت کردند، تا خواستار آزادی این مرجع تقلید شوند.

قایع گو به جرم رساندن خبر دستگیری امام (ره) به محمدآباد عرب‌ها به شش ماه حبس محکوم شد، اما اقدام وی در رساندن خبر دستگیری امام (ره) به مردم روستای «محمدآباد عرب‌ها» قیامی بزرگ در دفاع از ولایت و مرجعیت رقم زد، که آثار آن همچنان باقی است.

سکانس دوم؛ پیشوا

در پیشوا از سالیان پیش در روز دوازدهم محرم عزاداری سنتی انجام می‌شود و مردم مؤمن این شهر در مراسمی شرکت می‌کنند، که در آن به طور نمادین تدفین پیکر شهدای کربلا توسط قبیله «بنی‌اسد» به نمایش گذاشته می‌شود و جمعیت زیادی برای شرکت در این مراسم در حرم مطهر جعفر ابن موسی (ع) گردهم می‌آیند.

به گفته شاهدان عینی ۲۱ محرم سال ۱۳۴۲ نیز مراسم زنجیرزنی و سینه زنی در حرم مطهر امامزاده جعفر (ع) در حال برگزاری بود، که خبر به مردم پیشوا می‌رسد، اما این خبر چطور به پیشوایی‌ها می‌رسد؟ سؤالی است، که حجت الاسلام عبدالحسین رحمتی نیا، امام جمعه سابق پیشوا در پاسخ به آن به خبرنگار مهر گفت: مرحوم سید رضا نیری، سرپرست اسبق کمیته امداد امام خمینی (ره) که غلقه خاصی به مردم مؤمن منطقه داشت، خبر دستگیری امام (ره) را به مردم پیشوا رساند.

وی که گفته‌هایش را نقل قول از مرحوم نیری می‌داند، افزود: مرحوم نیری یک بنز ۱۹۰ قدیمی را ۱۰ تا تک تومانی کرایه کرده و به پیشوا می‌آید و کنار مداح می‌ایستد و به او می‌گوید «بس است دیگر، اعلام کن آقا را گرفته‌اند، باید حرکت کنیم.»

به گفته شاهدان عینی آن زمان حاج حسن مقدسی در حال نوحه خوانی و مداحی بود، وی پشت بلندگو اعلام کرد «مردم امروز می‌دانید، ما دو تا عزا داریم، یک عزا، عزای سوم امام حسین (ع) است، یکی هم که مرجع تقلیدمان را دستگیر کرده‌اند.»

مرحوم زنده یاد علی محمد کاشانی که در آن زمان ۳۰ سال سن داشت و در صحنه حاضر بود، این چنین تعریف می‌کند: «زمانی که خبر دستگیری امام، این گونه از پشت میز خطابه اعلام شد، غوغایی در مردم به وجود آمد، دیگر کنترل جمعیت زائدالوصف آن روز با هیچ مداح یا فرد دیگری نبود، شعار «یا مرگ یا خمینی» در جمعیت بلند شد و چند بار دور حوض داخل صحن امامزاده گشته و همچنان شعار سر می‌دادند و سپس به سوی ورامین حرکت کردند.

مرحوم کاشانی گفت: البته در مقابل شهرداری فعلی پیشوا عده‌ای آمدند و جلوی مردم را گرفتند، که غذا برای هیئت‌ها بارگذاری شده و الان ظهر است، برگردید غذا را بخوریم و آن وقت حدود ساعت سه الی چهار به سوی تهران حرکت کنیم و به زور مردم را نگه داشتند و ساعت مقرر برای حرکت نیز بین سه الی چهار شد، مردم رفتند و بسیاری از آن‌ها با علم بر اقدامی که انجام می‌دهند، غسل شهادت کردند و سپس سر قرار به سوی ورامین به راه افتادند.

از روستاهای اطراف مانند «قلعه نو کهنک» نیز جمعیت زیادی به مردم پیشوا متصل شده و به سوی ورامین راه افتادند.

سکانس سوم؛ ورامین

در ورامین نیز زندگی عادی مردم در جریان بود و همه در حال کسب و کار و عزاداری‌های محرم، کشاورزی و دیگر فعالیت‌های خود بودند، تا خبر دستگیری امام (ره) به آن‌ها رسید.

برادر شهید «امیر معصوم شاهی» از شهدای ۱۵ خرداد، در شرح آنچه در آن روز رخ داد به خبرنگار مهر گفت: ما آن زمان مغازه خواروبارفروشی داشتیم و با برادرم در مغازه ایستاده بودیم، که یکی از کارگران کارخانه روغن کشتی ورامین، که از تهران بازمی‌گشت به مغازه مان آمد و گفت «چه نشسته‌اید، که مرجع تقلیدمان را دستگیر کردند و مردم در تهران و شاه عبدالعظیم بپا خاستند و کشت و کشتار برپا شده است.»

غلامرضا معصوم شاهی افزود: من برای کسب خبر به مرکز شهر ورامین رفتم، شهید معصوم شاهی نیز مغازه را تعطیل کرده و به همراه دیگر مردم ورامین استقبال مردم پیشوا رفته و به سوی تهران حرکت کردند.

امیر اکبری، یکی از شاهدان عینی قیام ۱۵ خرداد نیز در این خصوص به خبرنگار مهر گفت: من برای خرید نان به نانوايي رفته بودم، که خبر دستگیری امام (ره) را شنیدم، اما فکر کردم شایعه است و برای اطلاع دقیق از اصل خبر به تهران رفتم و با تعداد زیادی از افرادی که کشته و یا مجروح شده بودند، مواجه شدم و فهمیدم خبر دستگیری امام نیز صحت داشته است، به سرعت به ورامین بازگشتم، تا خبر را به مردم برسانم.

اما حرکت مردم ورامین در دفاع از مرجعیت و ولایت و برای دستگیری امام (ره) پس از سخنان سید آقا احمدی در اعتراض به این اقدام رژیم ستمگر طاغوت پس از نماز ظهر و عصر شکل گرفت، ورامینی ها نیز شعار «پا مرگ یا خمینی» را سر دادند و به سوی تهران حرکت کردند.

تداوم حرکت و موج خروشان کفن پوشان در پل باقرآباد

اکبری در خصوص ادامه حرکت و قیام مردم ورامین و پیشوا گفت: حرکت اعتراضی مردم تا پل باقرآباد امروزی ادامه یافت، آن روزها هنوز ساخت وسازهای کنونی در این منطقه انجام نشده بود و اطراف پل مانند ادامه جاده ورامین- تهران نیزار بود، در این منطقه خودروهای حکومتی راه را سر کردند، طوری که دیگرکسی نتواند پیش روی کند.

به گفته شاهدان عینی، شهید سید مرتضی طباطبایی که به «سید شهیدان ۱۵ خرداد» مشهور است، در مقابل جمعیت حرکت می کرد، با درخواست مأموران مبنی بر انصراف از حرکت در مسیر و بازگشت به سوی ورامین مواجه شد و اعلام کرد، که هرگز حاضر نیست، از راه خود بازگردد.

تمام شاهدان عینی اذعان دارند، که تیراندازی به سوی مردم بدون هیچ اختطاری انجام شد و در جریان این تیراندازی شهید طباطبایی از جمله اولین شهیدانی بود، که به شهادت رسید.

تیراندازی ها تداوم داشت و مردم به خاک و خون کشیده شدند، عده ای مجروح شده و تعدادی خود را به داخل نیزارها کشانده و به ورامین و پیشوا بازگشتند.

رژیم ستم شاهی نیز پیکر پاک شهیدان را به طور دسته جمعی به گورستانی در «مسگرآباد» واقع در شهرری منتقل کرده و درحالی که هنوز برخی از آن ها نیمه جان وزنده بودند دفن شدند.

تعداد دقیق شهدای ۱۵ خرداد مشخص نیست

پس از قیام ۱۵ خرداد نیز آزار و اذیت خانواده و بازماندگان این قیام تمامی نداشت و خانواده های مظلوم شهیدان ۱۵ خرداد، تا ماه ها و بعضاً سال ها از حال عزیزان خود خبر نداشتند.

تعداد دقیق شهیدان قیام ۱۵ خرداد هیچ گاه مشخص نشد، اما کارشناسان تعداد این شهدا را چند صد تن می دانند، البته در اسناد پشت پرده حکومت پهلوی تنها نام ۱۲۳ تن از شهیدان و زخمی های قیام ۱۵ خردادماه ۱۳۴۲ آمده است که شمار شهیدان بالغ بر ۵۳ تن است.

در دیگر گزارش ها و اسناد پراکنده، نام برخی دیگر از شهیدان آن روزها دیده می شود که در لیست ۱۲۳ تن بالا نیامده است.

شهربانی حکومت پهلوی شمار جنازه هایی را که در تاریخ ۱۵ و ۱۶ خرداد به گورستان تحویل داده است، ۸۰ تن گزارش کرده، اما نام های آنان را نیاورده است.

گزارش مورخ ۱۸ تیر ۱۳۴۲ ساواک هم نشان می دهد که استواری به نام «رضا دیوانه» از کلانتری ۶ خیابان مولوی به تنهایی ۶۰ نفر از مردم بی گناه را کشته است.

راه شهدای ۱۵ خرداد ادامه دارد

اما امروز نام هفت شهید ۱۵ خرداد به نام‌های شهیدان، سید مرتضی طباطبایی، امیر معصوم شاهی، عزت اله رجیبی، ابوالقاسم اردستانی، مصیب مهابادی، جعفر عرب مقصودی و حسن خانی مشخص شده است.

شهدای ۱۵ خرداد رفتند، اما راه آن‌ها هرگز ناتمام نماند و یادشان همواره زنده است، رئیس ستاد برگزاری مراسم ۱۴ و ۱۵ خرداد استان تهران در گفتگو با خبرنگار مهر، حرکت مردم ورامین و پیشوا در دفاع از ولایت را بی نظیر دانست و اظهار داشت: جرقه قیام ۱۵ خرداد در قم زده شد، اما آنچه در قیام مردم ورامین و پیشوا شاهد آن بودیم، کم نظیر و در بسیاری از موارد بی نظیر است.

حجت الاسلام سید محسن محمودی گفت: اصل حرکت مردم مؤمن این منطقه بر دفاع از ولایت و مرجعیت بنانهاده شد و تا زمانی که از فرهنگ قیام ۱۵ خرداد، یعنی همان ولایتمداری و حمایت و تبعیت از ولایت فاصله نگیریم موفق خواهیم بود، مردم این منطقه با نثار خون خود تبعیت و حمایت عملی از ولایت را به اثبات رساندند.

درهرصورت، مردم قهرمان ورامین، پیشوا، محمدآباد عرب‌ها و دیگر مؤمنین این منطقه دستگیری مرجع تقلید خود را تاب نیاوردند و ترجیح دادند، جان خود را فدا کنند، اما مرجعیت تضعیف نشود، پس از ۱۵ خرداد ۴۲ نیز در مقاطع حساسی مانند ۱۰ دی ۵۷، تجمع در مقابل لانه جاسوسی آمریکا در سال ۵۸، بیعت با مقام معظم رهبری در سال ۶۸، تقدیم نزدیک به یک هزار و ۵۰۰ شهید در طول دفاع مقدس و حرکت کفن پوش و پیاده برای مقابله با فتنه ۸۸ از نمونه‌های تداوم انقلابی‌گری در مردم مؤمن ورامین است.

راهی که همچنان ادامه دارد.